

Голас Радзімы

№ 22 (2060)
2 чэрвеня 1988 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Цікавае і вясёлае фальклорна-літаратурнае свята «Цудоўная краіна Несцераўка» прайшло нядаўна ў вёсцы Пакалюбічы, што на Гомельшчыне. Яго ўдзельнікамі сталі мясцовыя хлопчыкі і дзяўчынкі, а таксама юныя танцоры, спевакі, мастакі, майстры з навакольных вёсак і з Гомеля. (Фотарэпартаж са свята змешчаны на 7-й старонцы).

НАПЯРЭДАДНІ ХІХ УСЕСАЮЗНАЙ ПАРТКАНФЕРЭНЦЫІ

Савецкая прэса на-друкавала Тэзісы Цэнтральнага Камітэта КПСС да ХІХ Усесаюзнай партыйнай канферэнцыі, якая адкрыецца 28 чэрвеня ў Маскве. Гэты важны дакумент заняў цэнтральнае месца ў жыцці савецкіх людзей, выклікаў шырокі міжнародны рэзананс.

Тэзісы ўяўляюць сабой платформу для дыскусій па жыццёва важных пытаннях. У іх адзначаецца тое, што ўжо распачата, зроблена за тры гады, якія прайшлі пасля памятнага красавіцкага Пленума ЦК КПСС (1985 года), і тое, што неабходна здзейсніць на цяперашнім этапе перабудовы, каб знішчыць перашкоды, што стаяць на яе шляху, даць новы магутны стымул працэсу аднаўлення.

Мэта перабудовы, гаворыцца ў Тэзісах ЦК КПСС, — у поўнай меры раскрыць гуманістычную прыроду і стваральную магутнасць сацыялізму. Дасягненне гэтай мэты неаддзяльна ад развіцця дэмакратыі і публічнасці, самакіравання народа, радыкальнай эканамічнай рэформы, маральнага ачышчэння

грамадства, выяўлення творчых магчымасцей, якія заключаны ў свабодным і ўсебаковым развіцці чалавека. Усе гэтыя аспекты распрацаваны ў дзесяці раздзелах Тэзісаў.

У дакуменце адзначаецца, што характэрная рыса нашага часу — станаўленне рэальнага плюралізму думак, адкрытае супастаўленне ідэй і інтарэсаў. На платформе перабудовы адбываецца палітычная кансалідацыя рабочага класа, сялянства, інтэлігенцыі, усіх сацыяльных сіл. Савецкія людзі сваёй працай і грамадскай актыўнасцю аказваюць усё больш дзейсную падтрымку рэвалюцыйным пераўтварэнням у краіне. Сёння гэта — галоўная тэндэнцыя ў грамадскім развіцці, важнейшы вынік першага этапу перабудовы.

Разам з тым працэс перабудовы ідзе супярэчліва, праз пераадоленне цяжкасцей, барацьбу новага са старым. Асабліва жывучымі аказаліся перажыты кансерватыўны, бюракратычна-свядомасці. Марудна здаюць пазіцыі прыхільнікі дагматычных уяўленняў аб сацыялізме. Робяцца

спробы захаваць старыя, націскныя метады кіраўніцтва эканомікай і іншымі сферамі жыцця.

Без пераадолення гэтых негатывных з'яў немагчыма паспяхова рухацца наперад, вырашаць маштабныя задачы перабудовы. Перад партыяй узнікла складаная задача — вывесці краіну з застою, аздаравіць эканамічную абстаноўку, павярнуць развіццё на карысць народа, распрацаваць і ажыццявіць комплекс мер даўгачаснага характару, каб забяспечыць паскораны выхад на перадавыя рубяжы сусветнага навукова-тэхнічнага і эканамічнага прагрэсу...

Аб'ектыўны аналіз дасягнутага за тры гады ў эканоміцы, сацыяльнай сферы і культуры, асэнсаванне праблем, узнікшых у ходзе перабудовы, падвялі да вываду аб неабходнасці рэформы палітычнай сістэмы савецкага грамадства. Мэта яе — рэальна ўключыць шырокія масы працоўных у кіраванне ўсімі дзяржаўнымі і грамадскімі справамі, завяршыць фарміраванне сацыялістычнай прававой дзяржавы.

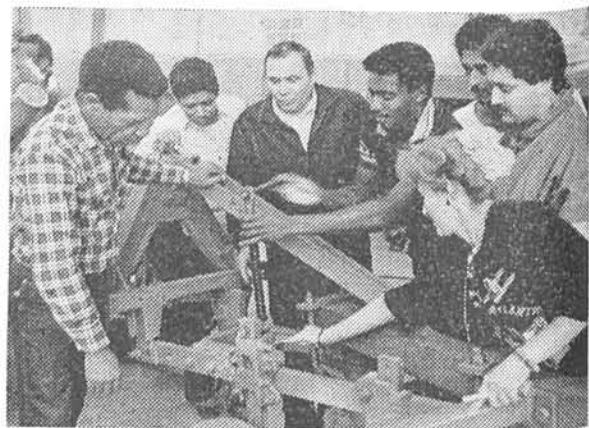
Пры гэтым размова ідзе аб умацаванні і развіцці асноватворных прынцыпаў сацыялістычнай дзяржаўнасці, народжанай Кастрычніцкай рэвалюцыяй. Галоўны напрамак дэмакратызацыі нашага грамадства і дзяржавы — аднаўленне ў поўным аб'ёме ролі і паўнамоцтваў Саветаў народных дэпутатаў як паўнаўладных органаў народнага прадстаўніцтва.

Значная ўвага ў Тэзісах удзяляецца знешняй палітыцы Савецкай краіны. У дакуменце адзначана, што апошнім часам у аснову знешняй палітыкі было пакладзена новае мысленне, паслядоўна навуковае, вызваленае ад гістарычна зжыўшых сябе стэрэатыпаў. Яно адлюстравала рэальні сучаснага свету — разнастайнага, супярэчлівага, з глабальнымі пагрозамі самому існаванню чалавечага роду і разам з тым з велізарным патэнцыялам суіснавання, супрацоўніцтва, палітычнага вырашэння вострых праблем.

пластыкаў, якія валодаюць павышанай трываласцю, зносаўстойлівасцю і да таго ж негаручы, што асабліва важна для вузлоў трэння.

Новыя падшыпнікі ўжо выпрабавуюцца на камбайнах «Дон-1500», «Ніва», «Колас», машынах для ўборкі буракоў, кукурузы і ўсюды, дзе жаць бездакорна.

У ГАЛІНОВЫМ ЦЭНТРАХ

Штогод больш як трыста замежных спецыялістаў асвойваюць савецкую тэхніку ў галіновым цэнтры Міністэрства сельскагаспадарчага і трактарнага машынабудавання СССР у Мінску. Сярод іх — прадстаўнікі сацыялістычных краін, Партугаліі, Швецыі, Даніі, Фінляндыі, Кіпра, Лаоса, Анголы. НА ЗДЫМКУ: старшы выкладчык цэнтры Генадзь ДАНЕЙКА праводзіць заняткі з кубінскімі спецыялістамі.

РУКАМІ МАЛАДЫХ

МУЗЕЙ У МОРЫНЕ

Першы на Іўеўшчыне музей гісторыі Прыёманскага краю адкрыўся ў вёсцы Морына. Размясціўся ён у будынку былой царквы. Ініцыятарамі і асноўнымі яго стваральнікамі стала моладзь калгаса «Прыёманскі», навучніцы Морынскай сярэдняй школы. Яны прымалі ўдзел у рэмонце старажытнага будынка.

Дзесяцігоддзямі вёска Морына славілася майстрамі ганчарнага рамяства. Іх вырабы цаніліся ў навакольных вёсках, раскупляліся на кірмашах. Творы ўмелых рук майстроў сёння складаюць асноўную частку экспанатаў Морынскага музея. Наступны гісторыка-краязнаўчы музей раёна будзе адкрыты ў самім райцэнтры.

ФЕСТИВАЛІ

РАМПА ДРУЖБЫ

Насуперак усім традыцыям не вечарам, а днём успыхвалі рампы і ўзняліся заслоны гродзенскіх тэатраў. А са сцэны гучала не толькі беларуская мова, але і мова народаў прыбалтыйскіх рэспублік, Венгрыі, Чэхаславакіі, Польшчы, Ірландыі: у горадзе над Нёманам прайшоў фестываль самадзейных драматычных тэатраў «Рампа дружбы-88».

Вечарам, напярэдадні афіцыйнага адкрыцця, цэнтральныя гродзенскія вуліцы і плошчы запоўніла маляўнічае карнавальнае шэсце. А затым тут жа, на часовых падмостках прайшлі першыя спектаклі.

Такія масавыя фестывалі аматарскіх тэатраў у краіне раней не праводзіліся. Удзельнікі прадстаўлялі спектаклі толькі нацыянальных аўтараў і толькі на нацыянальнай мове, паказвалі па адной «поўнаметражнай» п'есе і па адной аднаактовай.

Што яшчэ характэрна: ад фестывалю да фестывалю ў «Рампы дружбы» становіцца ўсё больш сяброў і ўдзельнікаў. Да арганізатараў — рэспублік Прыбалтыкі і Беларусі — ужо далучыліся некаторыя сацыялістычныя краіны, а ў гэтым годзе Ірландыя. У Гродна прыехалі таксама назіральнікі з ГДР, Балгарыі і Канады, якія плануюць прыслаць свае лепшыя калектывы на наступныя агляды.

Нашу рэспубліку на «Рампе дружбы» прадстаўлялі самадзейны тэатр Краснапольскага дома культуры, адзін з самых самабытных беларускіх калектываў, ён, дарэчы, равеснік рэспублікі — сёлета адзначае сямідзесяцігоддзе, і народны тэатр з Баранавіч.

Прызы пераможцам зрабілі лепшыя ўмелыя беларускіх нацыянальных промыслаў.

ХАТНЯЯ ЭКЗОТЫКА

ЖУРАВІНЫ ЛЯ ГАНКА

Не ў лес з кошыкам, а на ўласны агарод адправіцца хутка за журавінамі многія ўладальнікі дачных участкаў. Абзавесціся ўласнымі журавіннымі плантацыямі ім дапамаглі работнікі Батанічнага саду Акадэміі навук БССР. Сёлета яны ўпершыню рэалізавалі больш ста тысяч чаранкоў буйнаплодных журавін.

Галоўны клопат вучоных — правядзенне навуковых эксперыментаў. Але не адмаўляюць яны ў дапамозе і садаводам-аматарам. Вырошчваюць для іх саджанцы лепшых сартоў бягоніі, сальвіі, іншых папулярных кветак. Прыхільнікі экзатычных рэдкасцей прыязджаюць у Батанічны сад па кафейныя дрэвы.

БЕЛАРУСЬ У ААН

СААЎТАР РЭЗАЛЮЦЫІ

Высокія мэты і ідэалы, закладзеныя ў Статуте ААН і Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, 40-годдзе якой адзначаецца сёлета, знаходзяць сваё адлюстраванне і развіццё ў дакументах веснавой сесіі Эканамічнага і сацыяльнага савета ААН у Нью-Йорку.

Выступаючы на сесіі, прадстаўнік Беларускай ССР Н. Бузо адзначыў, што сярод розных міжнародных дагавораў і пагадненняў асабае значэнне маюць міжнародныя пакты аб правах чалавека. Іх палажэнні прадугледжваюць, што кожная краіна ўдзельніца будзе паслядоўна прымаць меры як індывідуальна, так і выкарыстоўваючы міжнароднае супрацоўніцтва і дапамогу з тым, каб забяспечыць максімальна магчымыя гарантыі карыстання ў роўнай ступені ўсімі яе грамадзянамі эканамічнымі, сацыяльнымі, культурнымі, грамадзянскімі і палітычнымі правамі. Беларуская ССР у сваёй пазіцыі на гэтым пытанні зыходзіць з узаемаабумоўленасці і непадзельнасці ўсіх правоў чалавека. Гэта пазіцыя падзяляецца пераважнай большасцю дзяржаў — членаў ААН.

Сёлета, працягваючы традыцыю, наш народ адзначае вялікае свята — 70-годдзе ўтварэння Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. За гістарычна невялікі адрэзак часу, прайшоўшы праз вельмі жорсткія баі ў грамадзянскую і другую сусветную войны, беларусы ў брацкім саюзе савецкіх народаў адстаялі права на сацыялістычны лад жыцця, стварылі такую эканамічную і палітычную аснову грамадства, якія замацавалі за чалавекам працы рэальныя палітычныя, эканамічныя і сацыяльныя правы і свабоды, усталювалі ўладу Саветаў — самім народам знойдзеную дэмакратычную форму дзяржаўнай улады.

Разам з тым мы зусім не лічым дасягнутыя поспехі ў забеспячэнні правоў чалавека мяжой. Усяму свету зразумелыя сёння без перакладу словы «дэмакратызацыя» і «перестройка», якія ёміста характарызуюць працэсы, што адбываюцца ў савецкім грамадстве.

Дэлегацыя Беларускай ССР выступіла сааўтарам праекта рэзалюцыі сесіі ЭКАСАС па пытанні «Міжнародныя пакты аб правах чалавека». Гэты ўсеабдымны і маючы абавязковую сілу дакументы разам з Усеагульнай дэкларацыяй правоў чалавека складаюць аснову Міжнароднага біля аб правах чалавека. Іх захаванне і ажыццяўленне будзе садзейнічаць умацаванню мірных і дружальных адносін паміж дзяржавамі.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

ТРЫ МІЛЬЁНЫ ПРЫБЫТКУ

Перад летнім адпачынкам у заходнегерманскай знешнегандлёвай фірмы «Вільфрыд-пост» падскочыла цікавасць да магільдэўскіх раскладных ложкаў кемпінгавага тыпу. Да заказаных на сёлётні год дваццаці тысяч фірма папрасіла Магільдэўскае вытворчае аб'яднанне металавырабаў дадаць яшчэ пяцьдзесят тысяч такіх раскладушак.

Другі год прадпрыемства мясцовай прамысловасці выпускае прадукцыю на каапераваных пачатках з «Вільфрыд-пост». З ФРГ сюды паступае частка камплектуючых дэталей, а на галаўным заводзе аб'яднання вырабляюць астатнія і вядуць канчатковую зборку ложкаў. Летась іх адпраўлена партнёру трыццаць тысяч, сёлета — ужо больш дзесяці тысяч. Лёгка, зручныя раскладушкі патрэбныя ўсюды: дома на балконе, ля мора, іх можна ўзяць з сабой у лес, для начуўкі ў кемпінгу.

А цяпер фірма перадала ўзоры сваіх камплектуючых і прапанавала магільдэўчанам поўнасцю вырабляць раскладушкі. З ФРГ будзе паступаць толькі дэкарэтыўная тканіна для верхняй часткі матраца (ні адно з беларускіх прадпрыемстваў не ўзялося рабіць такую тканіну). Словам, раскладушкі і металічныя ложкаў, якія раней не цікавілі гандлёвыя арганізацыі нашай краіны, знайшлі пакупнікі за мяжой. У мінулым годзе іх экспарт прынёс прадпрыемству тры з паловай мільёны рублёў. У гэтым мяркуецца яшчэ больш, паколькі вырабы адпраўляюцца, акрамя ФРГ, у Польшчу, ГДР, на Кубу і ў іншыя краіны.

МІЖНАРОДНЫ ФОРУМ

У ІМЯ ЗДAROУЯ

«Супрацоўніцтва дзеля прагрэсу» — такі дэвіз Тыдня аховы здароўя і медыцынскай навукі Венгерскай Народнай Рэспублікі ў Савецкім Саюзе. Ён праводзіўся ў Мінску ў канцы мая.

Такіх буйных міжнародных форумаў медыкаў у нас у рэспубліцы яшчэ не было. Госці, а гэта не толькі прадстаўнічыя дэлегацыі Міністэрства аховы здароўя і сацабеспячэння ВНР, але і вялікая група прафесараў-практыкаў, знаёміліся з арганізацыяй работы і найбольш цікавымі даследаваннямі спецыялістаў Беларускага навукова-даследчага інстытута анкалогіі і медыцынскай радыялогіі, Мінскага медінстытута і Беларускага навукова-даследчага інстытута неўралогіі, нейрахірургіі і фізіятэрапіі, наведвалі некаторыя клінікі сталіцы рэспублікі.

СЕЛЬСГАСПАДАРЧАЯ ТЭХНІКА

І ДЛЯ САМАЛЁТАЎ, І ДЛЯ КАМБАЙНАЎ

Тэхніку, аснашчаную вузламі трэння, распрацаванымі вучонымі Дняпрапятроўскага сельскагаспадарчага інстытута і Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі АН Беларусі, можна даверыць нават самаму нявпрытнаму камбайнеру.

Справа ў тым, што падшыпнікі слізгацення, вырабленыя імі з вугалепластыку — матэрыялу, які прымяняецца сёння ў авіяцыйнай і касмічнай тэхніцы — зусім не патрабуюць догляду і змазкі, а служаць у некалькі разоў даўжэй за сталёныя.

Пры стварэнні кампазіцыйных матэрыялаў з дапамогай розных вугляводных валокнаў і палімерных асноў вучоныя атрымалі гаму вугале-

ШТО ЧАКАЕ НАВАСЕЛЬЦАЎ НА СТЫКУ СТАГОДДЗЯЎ

СІЛУЭТЫ НАШЫХ ГАРАДОЎ

З кожным годам мяняецца архітэктурнае аблічча рэспублікі: у гарадах уздымаюцца гмахі вышынних дамоў з усімі зручнасцямі, а вёскі забудовваюцца добраўпарадкаванымі катэджамі. Над чым зараз працуюць архітэктары, што новага чакае навасельцаў? Аб гэтым расказвае старшыня Саюза архітэктараў БССР Яўген КАВАЛЕУСКІ.

— Яўген Міхайлавіч, як вядома, многія населеныя пункты рэспублікі былі зруйнаваны ў гады Вялікай Айчыннай вайны. А цяпер яны не толькі адбудаваліся, а сталі ў рад лепшых у краіне. Як удалося дасягнуць гэтага за такі кароткі тэрмін?

— У першую чаргу за кошт таго, што вялікая ўвага была ўдзелена развіццю будаўнічай індустрыі. Ужо ў 1962 годзе Мінскі дамабудаўнічы камбінат №1 першым у краіне сярод роднасных прадпрыемстваў асвоіў практычную магчымасць па выпуску вырабаў буйнапанельнага дамабудавання. Пазней на яго аснове было створана буйнейшае ў рэспубліцы аб'яднанне індустрыяльнага дамабудавання. Мы, архітэктары, з самага пачатку працавалі ў цесным кантакце з будаўнікамі, імкнуліся, каб дамы вызначаліся як па знешняму выглядзе, так і па канструктыўных асаблівасцях.

— Аднак іншы раз даводзіцца чуць напрокі, што побач з арыгінальнай забудовай узнікаюць і аднастайныя, невыразныя будынкi...

— Так, пралікі, вядома, ёсць. Але трыццаць гадоў назад ставілася задача пабудавання іх мага больш танніх кватэр. І мы змаглі ў сціслы тэрмін забяспечыць людзей жыллем. Аднак сёння тыя пяціпавярхоўкі не задавальняюць гараджан, расце іх патрабавальнасць да камфорту. Людзі імкнуцца да таго, каб ім у вялікім горадзе было зручна. Таму цяпер на першы план ставім задачу комплекснай забудовы, каб чалавеку з новага мікрараёна не даводзілася, напрыклад, ехаць у цэнтр за прадуктамі. Такім патрабаванням сярод іншых адпавядае брэсцкі мікрааён «Усход». У ім прыменен блоксекцыйны метад будаўніцтва, улічаны рэльеф мясцовасці, дзе кампактна размяшчаліся пяці-, дзевяці-, чатырнаццаціпавярховыя дамы, гандлёвы цэнтр, малыя архітэктурныя формы. Плануем і на

далей мацаваць сувязі з будаўнічай індустрыяй. Яе трэба рэканструяваць, развіваць новыя тэхналогіі і прыяцпы забудовы, каб на першым плане быў не «вал», а якасць, камфортнасць збудаванняў.

На жаль, сёння мы лімітаваны і коштам квадратнага метра жылля, нарматывам на яго стварэнне, базай будіндустрыі. Перад намі стаіць задача спалучэння эканамічнасці з павышаным архітэктурна-планіровачным рашэннем як усяго дома, так і асобнай кватэры. Большы прастор для ўвасаблення ў жыццё сваіх ідэй архітэктары атрымаюць з пераходам дамабудаўнічай прамысловасці Мінска на выпуск да 1992 года дамоў адзінай серыі, якія будуць значна адрознівацца ад існуючых.

— Якой бачыцца наша кватэра на парозе XXI стагоддзя?

— Як вядома, архітэктурна ўплывае на людзей, выходзіць з іх пэўныя вобразы. І чалавек павінен жыць у такіх умовах, каб яны садзейнічалі максімальнаму працэссу яго талентаў. Пры пераходзе на новыя серыі мы будзем імкнуцца павялічваць параметры кватэр. У прыватнасці, прыменім няжорсткую сістэму планіровачных рашэнняў, што даасць магчымасць трансфармаваць жылля пакоі ў залежнасці ад саставу сям'і. З'явілася дзіця—і можна будзе перанесці перагародку ці ўбудаваную мэблю, стварыць новаму члену сям'і асобнае памяшканне. Пойдзе ў школу—зноў з'явіцца магчымасць правесці, так сказаць, рэканструкцыю. А пры неабходнасці—аб'яднаць кухню са сталовай. Важна і тое, што ў лоджыі гарадской кватэры з'явіцца гаспадарчая зона.

У вёсцы плануецца далейшае будаўніцтва катэджаў для сям'і па індывідуальнаму праекту. Безумоўна, спадабаюцца сяльчанам і шматлікія варыянты будынкаў з керамзітабетону. У магілёўскім варыянце, напрыклад, дамы аднапавярховыя, з верандай ля ўваходу, маецца кладзюка. Брэсцкі адрозніваецца тым, што дом узводзіцца ў двух

узроўнях, з мансардай, выглядае больш прывабна. Як правіла, імкнёмся разнастайна ўсе пасёлкі, улічваць традыцыі і пажаданні вяскоўцаў будоўшчыкаў. Яны маюць магчымасць выбраць дом на свой густ. У комплексе з жыллымі будынкамі ўзводзіцца гаспадарчыя. Практычна любая сям'я можа пабудавать такі дом ці заказаць яго ў падраднай арганізацыі.

— У краіне пастаўлена задача забяспечыць кожную сям'ю да 2000 года асобнай кватэрай ці індывідуальным дамам. Якія новыя шляхі, акрамя буйнапанельнага дамабудавання, намячаюцца, каб вырашыць гэту задачу?

— Многія мінчане, напрыклад, ужо заўважылі, што ў сталіцы больш будынкаў сталі ўзводзіць з цэглы. Такі ж напрамак выбраны і ў іншых гарадах. Доўгі час на гэты матэрыял было своеасаблівае «табу». Цяпер ён дазваляе разнастайна масавую забудову нашых гарадоў і вёсак, знайсці новыя выразныя архітэктурныя рашэнні. Добра і тое, што мы нарэшце перасталі асцярожнічаць з маналітным дамабудаваннем. У рэспубліцы распрацавана спецыяльная праграма «Маналіт», якая падмацавана канкрэтнымі разлікамі. Толькі ў бягучай пяцігодцы плануецца пабудавать каля 100 тысяч квадратных метраў жылля такім спосабам.

Шырокія магчымасці адкрываюцца перад індывідуальнымі будоўшчыкамі. Зняты многія неабгрунтаваныя забароны, а мясцовыя ўлады, прадпрыемствы павінны аказваць усялякую дапамогу ў будаўніцтве і рэканструкцыі дамоў для іх. Прадугледжваецца стварэнне спецыялізаваных праектных і будаўнічых кааператываў.

— У нас адбываюцца вялікія змены ў грамадскім жыцці. Як

гэта ўплывае на развіццё архітэктур?

— Безумоўна, так званыя застоўныя часы не абмінулі і архітэктур. Усё было залішне зацэнтравана, а палітыка капітальнага будаўніцтва звернута на тыпавое праектаванне. Іншы раз распрацаваны ў цэнтры праект тыражыравалі па ўсёй краіне. І таленавітым архітэктарам было цяжка прабыць гэту сцяну масавай забудовы.

Але нельга не адзначыць, што беларускія архітэктары апынуліся ў лепшых умовах. Нам усё-такі ўдавалася адстойваць свае погляды. І цяпер для нас стала правілам многія грамадскія будынкi ўзводзіць па індывідуальных праектах. З'явілася магчымасць для творчага росту архітэктараў, правядзення конкурсаў. У прыватнасці, у сталіцы быў праведзены ўпершыню ў краіне буйны міжнародны конкурс па забудове мінскага раёна «Лебядзіны», параможцамі якога сталі дойліды з Чэхаславакіі.

Мы часцей раімся з грамадскасцю, выносім свае праекты на суд гараджан. Цяпер ідзе дыскусія аб шляхах захавання гістарычнай забудовы Верхняга горада, упарадкаванні Вайсковых могілак у Мінску. Узнікае мноства розных, часта процілеглых поглядаў. Але мы толькі вітаем такую актыўнасць грамадзян, усяляк яе падтрымліваем. Спадзяемся, што ў хуткім часе грамадская ацэнка архітэктурны больш актыўна стане ўплываць на забудову.

Гутарку вёў
Мікалай БАЖКО.

НА ЗДЫМКАХ: жылы дом у Віцебску. Архітэктары — А. ГРАЧЫШНІКАЎ і А. АСЯНЕНКА; такія дамы з маналітнага керамзітабетону будуць у калгасе імя Леніна Слуцкага раёна; аэравакзал у Брэсце.

ДЗЕЛАВІТАСЦЬ— ТАВАР КАШТОЎНЫ

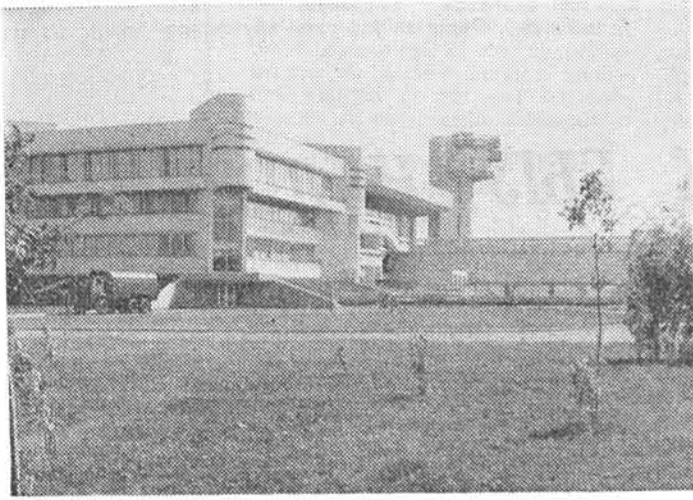
— «Не май сто рублёў, а май сто сяброў» — гаворыць народная мудрасць. Я з гэтым поўнаасцю згодны, — кажа першы сакратар Беларускага ваяводскага камітэта ПАРП Уладзімеж Каладзяжук. — Ужо некалькі дзесяцігоддзяў мы падтрымліваем сувязі з працоўнымі калектывамі Гродзенскай вобласці Беларусі. Скажу шчыра, гэта нам здарва дапамагае. Сёння можна было б прывесці дзесяткі і нават сотні прыкладаў нашых ўзаемавыгадных кантактаў, аднак я спынюся толькі на двух, якія, на мой погляд, ярка ілюструюць значэнне савецка-польскай дружбы для жыхароў нашага ваяводства.

Нам пашчасціла быць арганізатарамі зусім новай з'явы ў адносінах паміж нашымі краінамі. Мы былі гаспадарамі першага міжнароднага кірмашу прыгранічнага гандлю «Дружба». Урады СССР і ПНР 15 кастрычніка 1986 года падпісалі пагадненне аб арганізацыі прамога безвалютнага абмену таварамі паміж савецкімі і польскімі гандлёвымі арганізацыямі. Прайшоў год, і мы ўвачавідкі пераканаліся ў карысці новай формы супрацоўніцтва. Толькі ў другой палове мінулага года тавараабарот нашага ваяводства з Гродзенскай вобласцю склаў 325,6 мільёна злотых. Вельмі папулярны адкрыты ў нашым горадзе фірменны магазін «Нёман». Цяпер пакупнікі ўжо без асобных намаганняў могуць набыць тавары беларускіх прадпрыемстваў, якія ў нас карыстаюцца вялікім попытам — тэлевізары і халадзільнікі, пральныя машыны і вырабы са слаўтага гродзенскага шкла, бытавыя і гаспадарчыя тавары. Усяго і не пералічыш. У сваю чаргу, думаецца, не менш папулярная ў Гродне прадукцыя нашых прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці, касметыка, абутак, галантарэя.

Другі важны момант супрацоўніцтва — гэта прамыя вытворчыя сувязі паміж прадпрыемствамі. Прадпрыемствы і вытворчыя арганізацыі ваяводства падтрымліваюць цесныя кантакты з 39 аднатыпнымі калектывамі Гродзенскай вобласці. У сувязі з гэтым апошнім часам адбылося значнае ажыўленне. Раней сувязі налілі ў асноўным парадны характар — абмен дэлегацыямі, размовы аб дружбе, і пры гэтым — ніякіх канкрэтных крокаў, якія б прыносілі ўзаемную карысць. Цяпер жа многія аднолькавыя прадпрыемствы пайшлі па шляху кааперавання сваёй вытворчай дзейнасці. Так, наша фабрыка «Біруна» атрымала сёлета ад гродзенскага аб'яднання «Хімвалакно» сыравіны на суму 790 тысяч рублёў. З гэтым жа аб'яднаннем супрацоўнічае і фабрыка імя Сяржана.

Як дэпутат сейма ПНР нядаўна я прымаў удзел у абмеркаванні пытання жыллёвага будаўніцтва ў Польшчы. У гэтай галіне мы сутыкаемся з вялікімі праблемамі. Таму вельмі рады прапанове гродзенскіх калег расшыраць супрацоўніцтва ў гэтай справе. У красавіку шэсць нашых будаўнічых прадпрыемстваў падпісалі пагадненні з беларускімі арганізацыямі па абмену тэхналогіяй і матэрыяламі.

Наспеў час падумаць аб арганізацыі сумесных прадпрыемстваў, — падкрэсліў у завяршэнне гутаркі У. Каладзяжук.

ЗВЯЛІКАЙ цікавасцю я сачу і чытаю аб перабудове, якая цяпер адбываецца ў Савецкім Саюзе. Аб такой раптоўнай перабудове, дэмакратызацыі і публічнасці дык мне ніколі не думалася і не снілася. Але ж гэта рэальнасць — не сон. Як жа ўсё змянілася з дзён, якія памятаю я. Цяпер заходнія журналісты маюць вольны ўезд, поўнае права апытваць людзей, якіх спатыкаюць на вуліцах, на розныя тэмы жыцця ці то сацыяльнага, ці палітычнага характару. Могуць і пытаць, што яны думаюць аб перабудове, як на гэта рэагуюць масы і якую карысць гэта ўсё дае саветам людзям.

Апошнім часам англійскае тэлебачанне атрымала дазвол зрабіць аб гэтай перабудове некалькі дакументальных праграм, якія тут паказваліся ў трох паўгадзінных перадачах. Перад кожнай яны рабілі прадмову, падкрэсліваючы, што ўсе гутаркі былі запісаны з поўнай згоды савецкіх улад. Не было ніякіх перашкод, не было ніякай цензуры. Інакш кажучы, ім казалі: здымайце, што хочаце, гаварыце, з кім і аб чым хочаце.

Першая такая паўгадзінная праграма была прысвечана паэтам і пісьменнікам, якія да гэтага часу не мелі магчымасці не толькі што апублікаваць свае творы, але нават не маглі аб іх нікому сказаць ці пахваліцца. Слухаючы дэкламацыю аднаго паэта пра сталінскі культ, гэтаму можна было паверыць.

Другая частка паўгадзіннай праграмы была прысвечана культуры і мастацтву. І сапраўды, мы ўбачылі шмат падабенства да сягонняшняга мастацтва, якога не бракуе і тут. Адзін з мастакоў (з вельмі ўдала паказаў, што можа зрабіць талент, абы толькі была магчымасць. Ён артыстычным узмахам правай рукі (а левай падпершыся ў паясніцу) памануў пэндзаль у вядро з разведзенай фарбай і адным, зноў артыстычным махам пляснуў на развешаны на сцяне канвас. Мы тут, а таксама англійскі журналіст з вялікай нецярплівасцю чакалі наступнага руху яго рукі. Але наступнага не было. На канвасе асталося адно чорнае пляма, што ён пасля назваў «абстрактным малюнкам». Каб уявіць прыгажосць гэтага малюнка, гаварыў далей мастак, трэба мець шырокую і вольную думку. Я, не маючы божжага дару ў мастацкім напрамку, як ні круціў, як ні ламаў сваю галаву, прыйшоў толькі да адной высновы, што тут калісьці на паперы павялілася карова, а характава ў гэтым мог бы ўбачыць толькі той, хто цэлымі днямі ходзіць па гары ды сонца не бачыць!

Трэцяя частка праграмы была прысвечана сягонняшнім мадэрным песнярам, рок-музыкантам, іх кампазітарам. Першым на сцэну выйшаў даволі яшчэ малады мужчына з абрытай, як гарбуз, галавой, у падраных джынсах і без кашулі. Ён з нейкай іранічнай усмешкай пакланіўся аўдыторыі і пачаў сваю мадэрную кампазіцыю. На сцэне на вярочцы віселі яго інструменты — пустыя бляшаныя конаўкі, кавалкі ржаванага жалеза, дроту ці бляхі, якія гадамі недзе валяліся пад парканам, а ён — музыкант, ухаліўшы ў руку нейкую бічоўку, лупіў па гэтым усім, як дурны цэпам па снапах, аж рэха кацілася. Пасля заканчэння свайго нумара, ён, задыхаўшыся, гаварыў англійскаму карэспандэнту, што аднойчы, ідучы па тратуары, ударыўся нагой аб пустую конаўку, якая пакацілася па вуліцы, робячы пэўныя гукі, і гэта дало яму натхненне на нешта новае, мадэрнае. Была адна перашкода, працягваў музыкант: да гэтага часу яму выстунаць не было магчымасці, бо яго музыку называлі сабачай... Яму трэба было ісці ў падполле.

Вельмі шкада, што ён са сваёй музыкай не застаўся ў падполлі ды не забраў туды такіх самых музыкантаў, як і ён, ад нас з Англіі, бо іх тут таксама няма.

Каб Сымон-музыка або Гуслар маглі пачуць такую музыку, я ўпэўнены, яны б у магілах перакруціліся.

Як жа да гэтых праграм адносіцца англійская прэса і крытыкі? Адабраюць як знак першага кроку да перабудовы, да дэмакратызацыі і публічнасці. І не толькі адабраюць, але стараюцца ўсімі сродкамі, каб гэта ў вас пашырыць. На першы погляд, дык здавалася б, што тут дрэннага? Але калі разгледзець справу крыху глыбей, задумацца, якую карысць яна дала на Захадзе і да чаго давала англійскую моладзь, за сардэчным і цёплым рэагаваннем можна ўбачыць іх тактычны ход. Як кажуць, недзе ж за капаны сабака.

Перш за ўсё трэба прааналізаваць мо-

ба было разрэкламаваць. Тут вялікіх праблем не было: рок-музыканты гэта зрабілі. Моладзь, бачачы сваіх куміраў на экране, ухалілася за гэты абутак, як дурны за мыла. Праз наступных тры ці чатыры гады 12—14-гадовыя нічога і не насілі, а толькі гэты мадэрны абутак.

Вынік быў відавочны: ходзяць, як на кастылях, яны не толькі што не маглі іграць у футбол, але нават прайсці роўна.

І вось толькі цяпер стала ясна, чаму англічане ні разу не выйгралі чэмпіянат, а толькі раз ці два дайшлі да чвэрцьфіналаў.

НЕ КАЖЫЦЕ, ШТО Я ВАС НЕ ПАПЯРЭДЖВАЎ

(ЗАМЕСТ ФЕЛЬЕТОНА)

Маладзё і наогул англійскі народ з таго часу, як на сцэне з'явіліся мадэрныя музыканты, мастакі ды кампазітары. Мушу зазначыць, што англійская моладзь не цікавіцца ў вялікай меры ні палітыкай, ні сусветнымі падзеямі. Зрэшты, мала цікавацца ўсе. Яны цэлымі днямі або тыднямі гавораць пра спорт, хаця вялікіх поспехаў у сусветных спаборніцтвах англічане не маюць. Калі б спытацца на вуліцы любых сто асоб сярэдняга веку, хто быў іхнім прэм'ер-міністрам, скажам, дзесяць год таму назад, дык мо адзін або найбольш два на гэта б адказалі. Але спытайся ж у тых самых асоб, які конь забраў першае месца ў перагонках на так званым «Гранд Найшан» дзесяць год таму назад, дык усе крыкнуць аднагалосна: «Рэд Рум!» Гэтае ж самае пытанне пастаў сённяшняй моладзі, дык таксама не адкажуць. Але ты спытай іх, якая рок-група была найбольш папулярнай дзесяць год таму назад, дык усе будуць ведаць!

Як ўжо зазначыў, на сусветнай арэне англічане вялікіх поспехаў у спорце не маюць. Але каб быць абсалютна аб'ектыўным, трэба ўспомніць, што ім удалося раз, у 1966 годзе, выйграць чэмпіянат свету ў футбольным спаборніцтве, якое адбылося ў Лондане. Але з тых гадоў, як бы яны ні стараліся, заўсёды спробы канчаліся правалам. Змянялі «менеджэраў», змянялі трэнэраў ды тактыку гульні. Результат быў заўсёды той самы. І яны ні ламалі свае галовы, ніяк не маглі знайсці прычыны іхняга заняпаду ў футболе. Урэшце назначылі спецыяльную камісію, якая пасля доўгіх пошукаў прычыны дайшла да высновы, што гэтаму ўсяму былі вінаваты італьянцы. Яны, італьянцы, замест трэніроўкі сваіх футбалістаў, спрабавалі перш за ўсё знізіць якасць футбола ў Англіі. Гэта быў вельмі ўдалы крок. Відаць, нейкім спосабам да іх трапіла паэма Якуба Коласа «Рыбакова хата». І прачыталі яны наступныя словы:

Як пан бог справу тую выйграў
У Фараона, яго слуг.

Наслаў на іх не львоў і тыграў,
а дробных мошачак і мух.

Параіўшыся, пэўна, з рымскім папам (бо ён умее гаварыць на 52-х мовах), рашылі замест мошачак і мух заваліць англійскі рынак мадэрным абуткам, абцасы якога былі вышыняю 10—15 сантыметраў. Перш за ўсё гэты абутак трэ-

яшчэ раз хачу зазначыць, што англічане нічым больш не цікавіцца ў такой вялікай меры, як спортам. Ім надта колейца ў вочы, чаму на кожным сусветным спаборніцтве савецкія спартсмены выйграюць 20—30 медалёў, а англійскія — адзін-два або нічога. І так выглядае, што ўрэшце і яны захацелі зрабіць тое самае савецкім, што ім зрабілі італьянцы. Але замест заваліць рынак бацінкамі на высокім абцасе, яны, спадзеючыся, што рэзультат будзе такі самы, а мо яшчэ і лепшы, рашылі ўкруціць савецкую моладзь у рок-музыку. Яны добра ведаюць: рок-музыка чапляецца за моладзь, як кароста за рукі, і каб яе пазбыцца, трэба карчаваць з карэннямі ў самым заростку.

Аб гэтым, што савецкая моладзь укруцілася ў чужое павуцінне, сведчыць артыкул «Новыя часы для рок-музыкі» («Голас Радзімы» № 51). Аўтар артыкула Леанід Парфёнаў пытаецца: «Што на першым месцы ў савецкім року: музыка ці палітыка?» Па-мойму, ні адно і ні другое. Гэта хітры падыход заходніх дзяржаў, каб як-небудзь забаламуціць, збянтэжыць савецкую моладзь. Каб хоць крыху разгледзець гэтае пытанне, трэба вярнуцца на некалькі дзесяткаў год назад ды задумацца: якую карысць дала рок-музыка заходнім дзяржавам?

У той час, калі мы тут, у Англіі, не зналі і не чулі пра рок-музыку, жыццё было зусім іншае. Пасля працы або ў выхадны дзень ці вечар чалавек мог пайсці ў парк, падыхаць вольным свежым паветрам, палюбавацца кветкамі і прыродай. Ты мог зайсці ў кафэ, рэстаран або ў так званы тут «паб» з сябрамі — землякамі, выпіць бакал ці два піва, пагутарыць спакойна пра даўнейшае: пра дом, пра бацькаўшчыну, пра маладыя школьныя гады. «Прайсці яшчэ раз, азірнуцца, сабраць з дарог каменні тыя»... Цяпер, дзякуючы так званай рок-музыцы, гэта немагчыма. Куды ты ні пойдзеш ці паедзеш, табе ў вухах барабаніць, як дзеравянная малатарня, гэта рок-музыка. Ад яе не ўцячэш і не схавашся, бо кожны хлапчук ці дзяўчына школьнага веку носіць у кішэні або праз плячо радыёпрыёмнік, які гудзіць без перастанку. Хаця, каб было чаго паслухаць, дык ужо неяк бы мірыўся. Тут жа няма ні лірыкі, ні сэнсу. Кожны крычыць, як расперазаўшыся. Галасы некаторых спевакоў напамінаюць ката, другія скрыпяць, як непадмазаныя калёсы, а трэція

равуць, як воўк, які ушчаміў хвост у падваротні. І не раз наляціць думка: з якой ахвотай паслухаў бы ў спакойны майскі вечар, як пад мостам спяваюць жабы.

Найбольшай папулярнасцю карыстаюцца такія групы, песні якіх складаюцца з 5—6 слоў і паўтараюцца па 20—30 разоў, на што ніхто не звяртае ніякай увагі, бо слоў не разбярэш і не адрозніш ад папярэдніх песень — абы толькі ты крычаў ды падскокваў, быццам стаіш на гарачай пліце. Дабіцца гэтай папулярнасці — не трэба мець вялікага таленту ці голасу.

Па-мойму, замест таго, каб пытацца: рок — гэта музыка ці палітыка? — было б лепш спытацца, якую карысць і каму яна прынесла тут. Апроч таго, чаму заходняя прэса так гэтым задаволена і так гэта адабрае. Можна вярта ўспомніць англійскую прымаўку, якая кажа: «Трэба дзяліцца ўсім і дзяліцца роўна». Вось гэтым «дабром» англічане і хочучь падзяліцца з савецкімі. А чаму ж не? Чаму ж толькі цяпець нам! Англііскіх рок-музычных груп, якія пачалі і скончылі кар'еру без кампрамітацыяў і не далі дрэннага прыкладу для сваіх маладых балельшчыкаў, можна палічыць на пальцах адной рукі. Гісторыя большасці рок-музычных груп зусім іншая, часта трагічная. Маючы добры грашовы даход, яны спачатку халіліся за бутэльку. Нават гэта не было б так дрэнна, каб пасля бутэлькі яны не ўкруціліся ў наркатыкі. А раз ты ў гэта ўкруцішся, выхаду лёгкага няма. Няма іх памерла ў маладых гадах. Шмат скончыла сваё жыццё самагубствам. Не такая ўжо была б бяда ці страта, каб гэта сталася толькі з імі — гэта іх выбар і гэта іх жыццё. Але ж маладыя хлопцы і дзяўчаты, часта школьнага веку, заўсёды бралі прыклад ад сваіх куміраў і рабілі тое самае. Бяда была ў тым, што не было ў іх шмат грошай ані на бутэльку, ані на наркатыкі. Дык спачатку пачалі абкрадваць кішэні, а потым красці ўсё, што папала пад іх рукі. Урэшце дайшло да таго, што ў светлы дзень на вуліцы абдзяраць старога ці бабулю, здымуць з рукі і пярсцёнак, і гадзіннік ды ўцякуюць. Пасля, каб ушанаваць сваю сілу, яны згуртаваліся ў так званыя групы балельшчыкаў, якіх можа было пазнаць па іх вопратцы і даўжыні валасоў. Яны ўцякалі з школ, уцякалі ад бацькоў і цэлымі месяцамі цягаліся за сваімі музычнымі групамі, як апосталы за Ісусам Хрыстом. Розніца была толькі тая, што, згодна бібліі, апосталы навуучалі людзей «не забі, не ўкрадзі». Навуучалі любові чалавека да чалавека. Тут жа было наадварот: ніякай пашаны ці любові да нікога. Кралі і білі. Калі не было каго біць на вуліцы, дык біліся самі з сабой.

Але з бегам часу яны старэлі. На іх месца прыходзілі другія. Мянялася таксама і рок-музыка. Мяняліся мелодыі песень, іх рытмы. На сцэну ўваходзілі новыя песняры і музыканты, кожны раз з больш мадэрнай і замашыстай вопраткай. Мяняліся таксама і балельшчыкі, якія часта ператвараліся ў фанатыкаў. Адна з такіх групавых, якая магчыма астанеца найбольш памятнай ды не папулярнасці, а па сваіх нялюдскіх, часта брутальных выхадках, гэта была так званая «Гэлс-энджэлс» — у перакладзе «чортавы анёлы». Гэта была шайка адмыслова падабраных сабой хуліганав, якія не верылі ні ў бога ні ў чорта, а толькі прыемнасць мелі з таго, як нарочыць найбольш закатоту, шуму. Яны паб'юць і аграбляць усё і ўсіх, хто б ім ні трапіўся.

Ці рок-музыка, якая цяпер пачынае апаноўваць масавую эстраду ў Савецкім Саюзе, зможа ахапіць такі ўзровень і ахаламуціць усю моладзь, як тут у Англіі, пакуль што невядома. Наступныя 10—15 гадоў гэта нам пакажуць. Але не кажыце тады, што я вас не папярэджваў.

ГІЛЯРЧЫК.

Англія.

ПАЧАТАК БЫЎ НЯДРЭННЫ

Увесь свет з нецярпеннем чакаў новай сустрэчы ў Маскве прэзідэнта Рэйгана з Міхаілам Гарбачовым. Хочацца верыць, што яна паслужыць далейшаму ўзмацненню працэсу раззбраення. Мы ўжо бачылі добры прыклад на сустрэчы кіраўнікоў СССР і ЗША ў Вашынгтоне. Пачатак быў нядрэнным, усе парадаваліся. Хаця поспехі, дасягнутыя ў Вашынгтоне, пакуль

яшчэ вельмі малыя. Тое скарачэнне, аб якім дагаварыліся, у параўнанні з усімі ядзернымі арсеналамі ўсё роўна, што кропля дажджу, якая ўпала ў акіян. Таму мы так чакалі паездкі Рэйгана ў Маскву. Гавораць жа, што пасля дажджу бывае добрае надвор'е, дык можа і над нашай планетай заззяе яркае мірнае сонца!

У разрадкі яшчэ шмат пра-

ціўнікаў. І шкада, што сярод іх няма простых людзей, якія не разумеюць яе неабходнасці, а ставяць на першае месца свае асабістыя інтарэсы. Вось нядаўна па тэлебачанню выступаў адзін чалавек і сказаў: «Я прапрацаваў у ваеннай вытворчасці дваццаць год і хачу бы працаваць яшчэ год пачуць. А калі яе зачынуць, як

мая дачка зможа паступіць ва ўніверсітэт?»

А ўся справа ў тым, што буржуазны свет абанкруціўся. Амерыканскі доллар у Еўропе страчвае каштоўнасць. Мільёны маладых людзей у ЗША і Канадзе не маюць работы, а жыццё трэба. Толькі ў Таронта зарэгістравана летась 79 забойстваў. Тысячы людзей не маюць даху над галавой, у горад вечарам выходзіць небяспечна. Мы да гэтага ўжо прывыклі... На тым і спекулююць праціўнікі разрадкі.

Яшчэ не паспела прасохнуць чарніла на дакументах, падпі-

санных Міхаілам Гарбачовым і Рональдам Рэйганам, як па ўсёй Амерыцы пачалі лятаць «ястрабы» і крычаць: «Што будзем рабіць з беспрацоўнымі?»

Пакуль што чалавецтва жыве пад страхам знішчэння. Аб'яцанняў многа, але справа рухаецца марудна. Так што будзем прасіць міласціі бога, калі такі існуе, каб ён абразуміў тых, хто супраць разрадкі, і навуку людзей жыць па-брацку.

Іван ЧАБАН.

Канада.

CAMINO A CASA

COMENZÓ LA EVACUACIÓN DE LAS TROPAS SOVIÉTICAS DESDE AFGANISTAN

Exactamente diez minutos después de que entraran en vigor los acuerdos de Ginebra sobre Afganistán, junto al hotel en Jalalabad se produjo una explosión. Los cristales de las ventanas resistieron. Los patriarcas de las tribus, que pasada la medianoche respondían a las preguntas de los periodistas, ni siquiera se

inmutaron. Los periodistas nos preguntábamos si se trataba de un mortero o un proyectil reactivo. A las 6 de la madrugada del mismo día 15 de mayo tuvo lugar un mitin solemne. Jalalabad era la primera ciudad afgana en despedirse de los combatientes soviéticos que regresaban a su patria...

te blindado № 242. Además este muchacho de Stávropol relató cómo habían roto el bloqueo de Khost, cómo a la ciudad se dirigieron vehículos con alimentos. El joven trasladaba a las montañas los grupos que hacían la corrección del fuego contra los dushmanes.

El soldado Zaildullo Abdúláev, medalla al valor y mi vecino en la coraza del carro, se mostró bien en los combates, fue herido pero no de gravedad. Finalizado su servicio militar, se matriculará en el Instituto de Educación Física y se casará. Agrada ver a muchachos tan seguros de sus fuerzas. El zapador Igor Koroliov, oriundo de la ciudad de Elektrostal (cerca de Moscú), también pasó su servicio en Jalalabad. Pero tuvo menos suerte que nuestro conductor, porque fue herido al explotar una mina y hubo que amputarle una pierna. Ahora va a Leningrado para concluir el tratamiento médico.

A mediados de mayo hubo numerosas declaraciones de distintos estadistas sobre los acuerdos de Ginebra. ¿Y qué opinan al respecto los afganos de común, los habitantes de Kabul?

No es una tarea fácil recorrer Kabul con una grabadora en mano. El 14 de mayo, a las 5.30 de la madrugada nuestro hotel se estremeció por una explosión. Había explotado un ómnibus lleno de dinamita. Lo dejaron a la orilla del río, cerca de una casa parecida a cualquier otra. La explosión mató a 10 personas e hirió a 13, entre ellas mujeres y niños. Es también una forma de manifestar una actitud hacia los acuerdos suscritos.

Entro en una pequeña tienda con el ambicioso letrero de "Gran Comercio". Abdulhusain Ghulamali, de 45 años de edad, es un profesional con un cuarto de siglo de antigüedad. ¿Cómo le va el negocio? Bastante bien. Hay clientes, entre ellos no pocos rusos. ¿Dónde consigue la mercancía? La compra recorriendo el mundo: en Berlín Occidental, Hong Kong, Taiwan, Corea del Sur. Pero le da mucho trabajo transportar las mercancías, porque no hay tranquilidad en las carreteras. Hay que pagar por el riesgo, y eso repercute en los precios. A veces sufrimos pérdidas. La guerra es mala compañera del comercio. No tengo ninguna queja contra el poder actual. Apoyo la política

de reconciliación nacional. Dos veces tuve que cambiar vidrieras del comercio después de las explosiones en la calle. ¿A quién le agrada eso? Me alegro que se haya iniciado la evacuación de sus tropas. Pero si la oposición armada no cesa las acciones combativas, el asunto terminará mal para nosotros. ¿Los rusos? Nunca tuve conflictos con ellos. Los espero como turistas en mi tienda. Sabremos entendernos, porque domino un poco su idioma.

El chofer de taxi Mirago Abdullo esperaba a los clientes. Enablamos conversación al lado de su Opel, comprado hace cinco años y aún bien conservado. Nuestro interlocutor arribó a Kabul desde una provincia después de la revolución de abril. Le gusta trabajar aquí. ¿Cómo ve la retirada de las tropas soviéticas y la política de reconciliación nacional? Positivamente. Mucha gente retornará a sus hogares.

Al Opel de Mirago se acercaron pasajeros, comenzaba el trabajo. Antes de partir, dijo que temía que después de la evacuación de las tropas soviéticas podría comenzar el derramamiento

de sangre, porque no a todos les cae bien un cielo de paz.

El teniente general Boris Grómov, de 44 años, Héroe de la Unión Soviética, jefe del limitado contingente soviético en Afganistán, respondía a las preguntas de los periodistas. Aseveró que serán publicadas las cifras de nuestras pérdidas. Señaló que no descartaba las acciones de la oposición armada que rechazó los acuerdos de Ginebra. Cuando le preguntaron de cómo reaccionarían las tropas soviéticas al verse atacadas las columnas, respondió que se tomarían medidas de respuesta, que de eso no les quepa la menor duda.

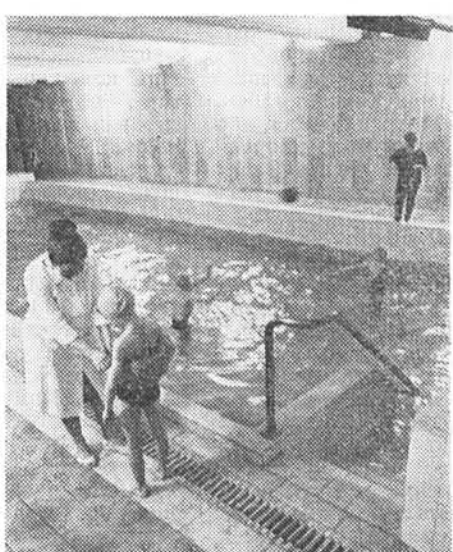
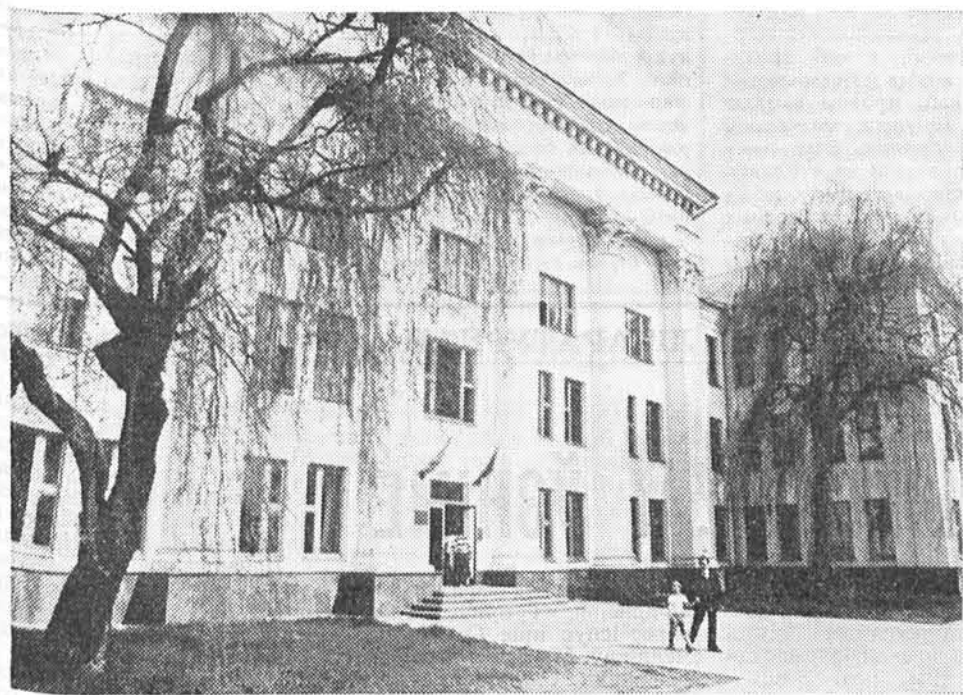
Boris Grómov también mencionó una cifra que los periodistas apuntamos en nuestras libretas. Casi el 25 por ciento de las tropas soviéticas se retirará de Afganistán antes de iniciarse el encuentro al más alto nivel en Moscú.

He aquí otras cifras. Se dejará para usufructo de la parte afgana más de 170 villas militares, las cuales, junto con sus respectivas instalaciones, cuestan un total de casi 600 millones de rublos.

Respondiendo a la pregunta de "NM", Boris Grómov señaló que la prensa dedicaba poca atención al problema de los prisioneros soviéticos en Afganistán porque relativamente era escaso su número. Caían prisioneros en manos de los dushmanes, siendo gravemente heridos y sin conocimiento. Continúan tomándose las medidas necesarias para conseguir su retorno a la Unión Soviética.

Alexandr MOSTOVSHIKOV
Jalalabad-Kabul

EN LA TIERRA NATAL

Esta edificación en el centro de Minsk antes también estaba predestinada para los niños. Aquí se hallaban los círculos de creación técnica. Con la entrada en explotación de un nuevo edificio para la creación técnica el viejo edificio fue reequipado para un centro médico. En éste se ha instalado un dispensario especializado equipado con los aparatos más modernos.

En las fotos: dispensario especializado para niños; ejercicios en la sala de cultura física curativa; en la piscina del dispensario.

Fotos: V. MIEZHEVICH.

Sobre la paz, la tierra y el poder

Tal vez, luego la calificarán de "histórica", mas ya ahora vemos cuán vitales son para nosotros, para nuestros vecinos próximos y lejanos los puntos incluidos en su agenda. Ha de responder a los problemas más candentes del día, ofrecerle al partido y a toda la sociedad un programa preciso y real del trabajo ulterior, formar criterios políticos para valorar sus éxitos y fracasos. Todos estos aspectos figurarán en las tesis del CC del PCUS, que serán sometidas a discusión del partido y del pueblo entero un mes antes de inaugurarse el foro. La elaboración de las tesis fue encomendada al Secretario General del CC del PCUS.

Me pregunto: ¿qué diría personalmente desde la tribuna de la Conferencia? Diría que hace falta retornar a los veneros, a su auténtico sentido. Hay que devolver el brillo a los magnos decretos leninistas sobre la paz, la tierra y el poder. El encuentro en el CC del PCUS me ayudó a formular con más precisión estas reflexiones.

Como el fresco de un gran maestro, del cual se quitan las capas posteriores de pinceladas pomposas, renacen los contornos democráticos de los primeros decretos de la revolución socialista.

El Decreto sobre la Paz hizo una ley: la concepción militar de un Estado socialista puede ser únicamente defensiva. El magno humanitario de facto — nuestra invariable política de paz — se ha convertido en un magno humanitario de jure.

El Decreto leninista de la Tierra transformó al trabajador en dueño de la tierra. Sin embargo, el campesino concibe la vida sedentaria como la más natural, poco se iba haciendo nómada. Incluso las contratas familiares o por brigada no lo hacen auténtico dueño de la tierra: suscritos por uno o dos años, convierten la tierra arrendada en objeto de una explotación, que sabe a rapiña. Hoy, hace falta una ley sobre la tierra que convierta en su solícito y hacendoso dueño precisa y exclusivamente a quien la labra. La espira de la historia de nuevo lanza la consigna "¡Todo el poder

a los Soviets!". Los Soviets de Diputados Populares deben llegar a ser el instrumento básico, que ejerce poder en el Estado socialista. Y no de palabra, sino de hecho. Hoy, los comités ejecutivos de los Soviets en su mayoría ejercen este poder burocráticamente, desestimando a los diputados y dejándoles el único papel de intercesores, que presentan las quejas de los electores. Incluso las agendas de sesiones las confeccionan para los diputados, en lugar de los propios diputados, los funcionarios del aparato de los comités ejecutivos.

El poder pertenezca al Estado Soviético, pero la práctica se ha deformado de tal manera que el poder quedó en manos del aparato administrativo. El problema consiste en redistribuir el poder a favor de los diputados, quienes de verdad han de representar al pueblo con plenos derechos. Cómo hacerlo es tema de numerosas discusiones de hoy.

También quisiera referirme brevemente a algunas de las cuestiones debatidas. Lenin subrayaba la importancia del derecho que tienen los electores para revocar a los diputados de ejercer este derecho en cualquier momento, sin ningún impedimento ni formalidades burocráticas de ninguna naturaleza.

¿Precisamos diputados profesionales?

No lo creo. Al perdonar contacto con sus colectividades laborales, los diputados pueden transformarse rápidamente en oficinistas profesionales. Otro asunto es que los períodos de sesiones podrían prolongarse más, para permitir que sus participantes examinen detenidamente los puntos incluidos en la agenda y aprueben resoluciones más calificadas.

¿Debe un ministro ser diputado? No lo creo. Porque esta posición trunca el principio, según el cual ha de rendir cuentas y tener responsabilidad ante el Soviet.

El Poder Soviético debe recuperar la esencia leninista original: el Poder de los Soviets.

Boris KOROLIOV

Redactor de la
"Página en español": D. OKULIK.

ПАМНОЖЫМ ДУХОЎНЫЯ СКАРБЫ НАШАГА НАРОДА

ПРАГРАМА КАМІСІІ «ВЯРТАННЕ»

Калі мы з унукам прыходзім у музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, то заўсёды спыняемся ля партрэта А. Пушкіна, зробленага невядомым, мабыць, беларускім мастаком. На палатне яго — некалькі рваных «ран», нанесеных класіку нейкім фашысцкім «культуртэгерам». Знойшлі той партрэт у жніўні 1944 года ў падвале Дзяржаўнага гістарычнага музея БССР... А ўнізе, пад выратаваным, але свядома не адрэстаўраваным творам выяўленчага мастацтва, — фотакопія тэлеграмы, адпраўленай 24 сакавіка 1944 года ўпаўнаважаным рэйха па гістарычных помніках Ангелем генеральнаму камісару Беларусі. Апошніма загадалася тэрмінова вывезці ўсе каштоўнасці таго ж Беларускага гістарычнага музея на захад — у Германію.

І загад Ангеля быў выкананы. У адной з тагачасных берлінскіх газет я некалькі разоў знайшоў інфармацыю, што найбольш каштоўныя рэчы з Беларускага гістарычнага музея апынуліся ў Баварыі — у Гехштаце каля Ульма. На гэтым іх сляды (прынамсі для мяне) губляюцца. А вывезенае з'яўляецца ўласнасцю беларускага народа! Як зрабаванае ў час вайны, яно падлягае вяртанню законнаму ўладальніку!

Такі ж лёс напаткаў каштоўнасці з іншых беларускіх музеяў. Як відаць з паведамленняў акупацыйнага друку, яшчэ ў 1942 годзе ў Баранавічах захоўваліся карціны Рубенса і Роза, творы беларускіх мастакоў, заходнееўрапейскі і кітайскі фарфор, беларуская драўляная скульптура XIV стагоддзя. Потым усё гэта было вывезена ў рэйх. Як і зборы Дзяржаўнай бібліятэкі БССР, бібліятэкі АН БССР, мінскіх архіваў, толькі часткова вернуты пасля Перамогі.

Або возьмем Магілёўскі му-

зей. Да вайны ў ім зберагалася такая бяспечная нацыянальная рэліквія, як шасціканцовы крыж Ефрасінні Полацкай, зроблены для яе полацкім ювелірам Лазарам Богшам у 1161 годзе і тады ж падараваны ўладальніцай царкве святога Спаса. На драўляную аснову крыжа былі набіты 21 залатая пласціна з адтулінамі для каштоўных каменяў і мошчаў і 20 сярэбраных пласцін. Па адваротнаму баку ішлі надпісы. Мастацкая, духоўная каштоўнасць гэтай рэліквіі сёння не паддаецца ніякаму грашовому вызначэнню... Там жа, у Магілёве, знаходзіліся (мяркую па словах былых музейных работнікаў) больш за 20 рукапісных і старадрукаваных евангеліяў і псалтыраў у багатых акладах, залаты і сярэбраныя ключы ад горада, дзве сярэбраныя гарадскія пячаткі, булава караля Жыгімонта, мітра Георгія Каніскага, кубкі з партрэтамі рускіх цароў і нават каралі, пярэсценкі і пласціны, знойдзеныя ў час раскопак у Пампее. На пачатку вайны магілёўскія каштоўнасці былі перавезены ў Германію.

Вялікія страты былі нанесены матэрыяльнай і духоўнай культуры Беларусі не толькі ў час другой сусветнай вайны. Наша зямля знаходзілася на шляху самых розных заваёўнікаў. Скарбы, захопленыя ў баявых паходах, вывозіліся на захад і ўсход, поўнач і поўдзень. Згадаем хаця б шведскія нашэсці або адступленне французскай арміі ў 1812 годзе. Няма ла каштоўных рукапісаў і кніг трапіла ў Германію ў гады першай сусветнай вайны. Так, у 1916 годзе віленская газета «Гоман» паведамляла, што Нямецкі каланіяльны (І) інстытут у Гамбургу прыдаў для свайго Славістычнага семінара «калекцыю беларускіх дакументаў з XVI, XVII і XVIII стагоддзяў». Падобная калекцыя была адпраўлена ў Франкфурцкі ўніверсітэт. Практычна для беларускай

культуры гэтыя дакументы аказаліся страчанымі (як і шматлікія матэрыялы, вывезеныя ў Польшчу пры адступленні войскаў Пільсудскага ў 1920 годзе).

А колькі карцін, скульптур, кніг, рукапісаў, твораў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, што знаходзіліся ў нашых дзяржаўных і прыватных зборах, было прададзена або падаравана іншаземным калекцыянерам. Сёння гэтыя каштоўнасці ўпрыгожваюць самыя розныя музеі, бібліятэкі і архівы свету, і, на жаль, часта недаступныя беларускім даследчыкам. У выніку мы не можам узнавіць мінулае свайго народа з дастатковай паўнатай і ўсебаковасцю. Ствараецца ўражанне, нібы гэта мінулае было нейкім непаўнацэнным, бедным на матэрыяльны і духоўны каштоўнасці. Такое ўражанне ўзмацняецца пры параўнанні са спадчынай суседніх народаў, якія панеслі меншыя страты ў войнах і захавалі свае скарбы амаль у цэласці.

І, што ўтойваць грэх, ёсць тут віна і нас саміх. У застойныя часы, вузка дбаючы толькі пра дзень сённяшня, мы не вельмі клапаціліся пра нашу гістарычную памяць, пра зберажэнне нашай спадчыны — з тым, каб, памножыўшы яе, годна перадаць нашчадкам. Становішча змянілася толькі ў апошнія гады — на хвалі абнаўлення і перабудовы. Адна з вызначальных рысаў сённяшняга перыяду нашага развіцця — павышанае, абвостранае цікавасць да нацыянальнай гісторыі. Веданне яе нам патрэбна не для задавальнення марнай цікаўнасці, а каб зразумець сваё месца ў гістарычным працэсе, каб, робячы вывады з урокаў мінулага, вызначыць шляхі ў будучыню. Вось чаму пытанні спадчыны не сходяць сёння са старонак друку, жыва дыскусуюцца на сходах розных «фармальных» і «нефармальных» арганізацый. Вось чаму

сёння многае робіцца для стварэння новых музеяў, выдання літаратурных помнікаў, выкасленых з нашай памяці ў гады культу асобы і застою.

Захаваў і памнажэнне спадчыны сталі галоўным клопатам і Беларускага фонду культуры — грамадскай арганізацыі, якую вобразна сёння называюць дзіцём перабудовы і публічнасці. У межах гэтага фонду створаны розныя камісіі, куды ўвайшлі беларускія вучоныя, пісьменнікі, мастакі, работнікі музеяў, бібліятэк і архіваў, рэлігійныя дзеячы. Імі завяршаецца распрацоўка шматгадовай праграмы, якая так і называецца — «Спадчына». У фонд пачалі паступаць першыя грашовыя ахвяраванні (у тым ліку і ад суайчыннікаў з-за рубяжа), якія пойдуць на аднаўленне гістарычных цэнтраў (напрыклад, Верхняга горада ў Мінску), узвядзенне помнікаў (напрыклад, Кастусю Каліноўскаму ў Гродне), развіццё народных традыцый, выхаванне моладзі.

Адна з камісій Беларускага фонду культуры атрымала сімвалічную назву «Вяртанне». Мэта яе — садзейнічаць вяртання на радзіму скарбаў матэрыяльнай і духоўнай культуры, якія па розных прычынах аказаліся сёння за межамі рэспублікі. Камісія прыняты канкрэтны план работы. Найперш мы мяркуем стварыць падрабязную картатэку, з якой было б відаць, дзе, калі і што знікла з беларускіх музеяў, бібліятэк, архіваў і прыватных калекцый, куды яно трапіла ці магло трапіць. Хочам зрабіць такую інфармацыю даступнай шырокім колам даследчыкаў. Скажам, ужо сёння будзе падрыхтаваны даведнік «Беларускія матэрыялы ў архівах СССР». Прыняты захады, каб дапамагчы нашым новым музеям. Так, для Музея гісторыі беларуска-

га кнігадрукавання, які акрыецца ў Полацку да 500-годдзя нараджэння Францыска Скарыны, Дзяржаўная бібліятэка СССР імя Леніна ў Маскве згадзілася перадаць звыш ста рэдкіх кніг, у тым ліку пяць прыжыццёвых выданняў Сімяона Полацкага. Паспяхова вядуцца перагаворы пра тое, каб з фонду Дзяржаўнага гістарычнага музея (Масква) перадаць у Беларусі некалькі экзэмпляраў скарынінскіх выданняў. Вывучаецца пытанне аб перадачы ў Мінск матэрыялаў Віленскага беларускага музея (частка іх была перавезена яшчэ ў п'ятдзесатыя гады). Наладжваюцца плённыя кантакты з установамі Польшчы і ГДР.

На апошнім пасяджэнні камісіі «Вяртанне» зайшла гаворка пра тое, што выканаць нашу праграму будзе цяжка без актыўнай дапамогі суайчыннікаў за рубяжом — усіх тых, каму блізка і дарагая родная беларуская зямля, хто хоча памножыць яе культурны патэнцыял. Добрым прыкладам тут могуць служыць плённыя (для абодвух бакоў) узамеадносін з рускай, армянскай, літоўскай эміграцыяй. Праўда, пра патрыятычны ўчынік беларускіх пакуль што чуваць малавата. Мусіць, тут адбілася і інерцыя застойнага перыяду. Інерцыя, якая, верыцца, будзе пераадолена.

А цяпер ад агульных слоў пераходзім да канкрэтных прапанов. Супрацоўніцтва Беларускага фонду культуры з зарубежнымі суайчыннікамі (не толькі з беларусамі, але і з рускімі, палякамі, што нарадзіліся на нашай зямлі) магло б, як мне здаецца, развівацца ў некалькіх напрамках. Найпершы з іх — гэта вывясненне далейшага лёсу каштоўнасцей, якія былі ў вайну вывезены з Беларусі і да гэтага часу не вернуты. Я далёкі ад думкі, што вярнуць іх (ске-

ПАЭТЭСА Р. БАРАВІКОВА — ЛАЎРЭАТ ЛІТАРАТУРНАЙ ПРЭМІІ ІМЯ АРКАДЗЯ КУЛЯШОВА

КАХАННЕ І ПРЫНІЗІЦЬ, І ЎЗНІМЕ

лася з лірыкі.

— І ніколі не здраджу абранаму кірунку. І ў 70 гадоў буду пісаць пра каханне, — усміхаецца мая субяседніца. — Упэўнена, што няма такой справы, якую можна рабіць без любові да людзей, да жыцця! У кожнай пары чалавечага існавання ёсць свая асалода. З часам становішся мудрай, хочацца пісаць не проста пра жыццё, а спасцігнуць, хоць трошчкі, яго таямніцы. Паступова становіцца цеснай і звычайная форма. Яна абмяжоўвае, а хочацца сябе выпрабаваць не толькі ў вершах. Мару, што ўдасца выйсці на драму ў вершах. Мяне хваляюць постаці выдатных людзей з мінулага і сучаснікі, паспрабую ўзнавіць некаторыя старонкі нашай гісторыі, як я іх сабе ўяўляю.

Мне здаецца, што спробы такой работы ў Раісы Баравіковай ужо ёсць. У зборніку «Каханне» змешчаны лірычны цыкл «Саламея», прысвечаны нашай зямлячцы, вядомай асветніцы XVIII стагоддзя Саламеі Пільштыновай. Яна пакінула нам мемуары, у якіх вельмі каларытна паказаны розныя бакі жыцця тагачаснай Беларусі, Турцыі, дзе яна неаднойчы бывала, пецібургскі двор.

У апошнія гады Раіса Баравікова пачала пісаць для дзяцей. І гэта таксама сведчыць аб яе чалавечай і творчай сталасці, таму што дзеці — самыя патрабавальныя, самыя цікавыя і ўдзячныя чытачы. Яшчэ ў пачатку мінулага года ў «Голасе Радзімы» друкавалася «Казка пра цуд-мастака і блакітную вежу», якая ўвайшла ў новую кніжку пісьменніцы «Галенчына» я, або Планета цікаўных хлопчыкаў». Галенка, дачка Раісы Андрэеўны, бяспрэчна, першая чытачка, і калі казкі і апавяданні ёй падабаюцца, для маці і пісьменніцы Раісы Баравіковай няма больш высокай узнагароды. Падабаюцца яны і іншым хлопчыкам і дзяўчынкам, таму што ў кніжках зямальны сюжэт, цікавыя героі, добрыя і справядлівыя. Аўтар выказвае ў іх шчырае жаданне захаваць для ўсіх дзяцей планеты мір і цёплае сонейка, каб не дзмі над малымі халодныя вятры, а з неба падалі толькі рамонткі.

Ужо чатыры гады Раіса Баравікова працуе літаратурным кансультантам пры маладзёжнай газеце «Чырвоная змена». Падказвае, раіць, кіруе. Найбольш таленавітыя з тых, хто наведваў аб'яднанне, — Аколава, Глобус, Сіўчыкаў... Ядро аб'яднання, можна сказаць, у

свой час склала неформальнае аб'яднанне «Тутэйшыя», якое зараз існуе пры Саюзе пісьменнікаў. Многае з таго, чым даводзіцца сёння займацца Р. Баравіковай, яна вынесла з уласнага вопыту.

— Дапамога маладым, апека іх, ці яе некалі гаварылі, мецэнатства (мая работа носіць, канешне, іншы характар), ва ўсе часы лічылася справай неабходнай і высакароднай. Часам з зайдзрасцю слухаеш расказы старэйшых пісьменнікаў, як любіў маладых, беражліва да іх ставіўся Янка Купала. Калі я вучылася ў Літаратурным інстытуце ў Маскве, нам, 18-гадовым, наладзілі сустрэчу з вядомым паэтам Сельвінскім у Перадзелкіне. Як свята ўспамінаецца тая сустрэча. Нам было вельмі важна пачуць слова старэйшага сябра. Думаю, што не аднаму ён дапамог тады здабыць упэўненасць, не разгубіцца.

Як чалавек, які і сам яшчэ зусім недалёка адзіноў ад тых, каго называюць маладымі пісьменнікамі, і па роду сваёй дзейнасці ў «Чырвонай змене» Раіса Баравікова ведае і часам з трывогай адзначае праблемы пачаткоўцаў. Прыток маладых сіл у літаратуру, па яе словах, адбываецца марудна. Яна бачыць

таму некалькі прычын. Ёсць сур'ёзныя прэтэнзіі да крытыкаў, якія часцей за ўсё звяртаюць увагу на масітныя пісьменнікі, аўтарытэт якіх сталы, бяспрэчны. А ўвага крытыкаў, іх слова можа яшчэ ў большай ступені неабходны тым, хто ў самым пачатку свайго творчага шляху.

Перашкджаюць уваход у маладых у літаратуру і адносіны да беларускай мовы, якой доўгі час не надавалася ў нас належнай увагі.

— Ну а цяпер, як вы мяркуеце, Раіса Андрэеўна, ёсць у нас зрухі ў вырашэнні моўнага пытання?

— Я думаю, што ёсць зрухі. Нават у чыста бытавым плане. Прыемна, напрыклад, што прыпынкі ў метро аб'яўляюцца на беларускай мове. Больш (хаця, лічу, недастаткова) адкрываецца беларускіх школ. У дзіцячых садах пачынаюць размаўляць з дзецьмі па-беларуску. Калі сёння мы будзем гаварыць з дзецьмі на роднай мове ў дзіцячым садзе, то наступныя пакаленні пачуюць не ўпершыню ўжо ад сваіх маці.

Раіса Баравікова нарадзілася ў вёсцы Пешкі на Брэстчыне. Сярэдняю школу заканчвала ў Бяроза. На ўсё жыццё захаваў у дзяцінстве пачуццё да настаўніцы беларускай мовы, якая раскрыла перад ёй хараство і багацце роднага слова, навучыла любіць яго і шанавалі.

Ад вёскі, гаворыць паэтэса, назаўсёды засталася адчуванне прыгажосці і наіўнасці, чысціні і вернасці. Вернасці традыцыям, народнай культуры, зямлі, на якой нарадзілася.

Дзіяна ЧАРКАСАВА

жам, той жа крыж Ефрасінні Полацкай) — лёгкая і простая справа. У розных краінах дзейнічаюць розныя законы, існуюць фармальныя перашкоды. Але калі ўдасца ўстанавіць, дзе і што сёння знаходзіцца, то гэта і будзе першы крок да мажлівага вяртання... На пасяджэнні камісіі прыводзіўся такі факт. У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР ёсць выдадзены ў Бельгіі вялікі каталог твораў мастацтва, вывезеных з розных краін Еўропы ў другую сусветную вайну і дагэтуль не «апазнаных». Напэўна ж, сярод іх ёсць і экспанаты з беларускіх музеяў. Але «апазнаць» іх па каталогу вельмі цяжка, паколькі там не пазначаны ні памеры, ні ранейшыя інвентарныя нумары. Хто ж можа дапамагчы тут, правесці карпатлівае супастаўленне розных звестак? Кароткачасовымі камандзіроўкамі, зразумела, не абыйдзецца. Патрэбна садзейнічанне тых, хто стала жыве за рубяжом.

Другі аспект супрацоўніцтва — выяўленне беларускіх матэрыялаў (рэзкіх кніг, рукапісаў, архіўных дакументаў) у сховішчах замежных краін — ад Грэцыі і Італіі да Швецыі і ЗША. Правёўшы два месяцы ў такіх пошуках у Англіі, я пераканаўся, якая гэта цяжкая, але і патрэбная праца. Яна падобна, вобразна кажучы, на лоўлю мечанай рыбкі ў моры. І ўлоў яе тым больш верагодна, чым больш людзей далучыцца да пошукаў. Мікрафільмы або ксеракопіі такіх матэрыялаў былі б добрым падарункам айчынай культуры, садзейнічалі б паглыбленаму вывучэнню мінулага.

На пасяджэннях камісіі называліся і канкрэтныя адрасы архіваў, музеяў і бібліятэк, у якіх ёсць такія матэрыялы. Гэта нацыянальны архіў у Вашынгтоне, куды, мяркуючы па апублікаваных каталогах, пасля вайны трапілі дакументы з Беларусі. Гэта музей і бібліятэка імя Ф. Скарыны ў Лондане, дзе захоўваецца альбом са здымкамі, зробленымі ў час этнаграфічнай экспедыцыі на Случчыну ў 20-я гады (нашым даследчыкам дужа прыдаліся б копіі тых здымкаў). Гэта бібліятэка Упсальскага ўніверсітэта ў Швецыі. Як піша ў камісію

этнограф С. Цярохін, якраз там знаходзіцца адзіны вядомы нам сёння дадатак да карты Вялікага княства Літоўскага Т. Макоўскага, выдадзенай у 1613 годзе ў Амстэрдаме. А ў дадатку тым ёсць многа каштоўных звестак, сабраных на тэрыторыі Беларусі слаўным нявіжскім картографам. Заказаць копіі кнігі і рукапісаў афіцыйным шляхам часам перашкаджаюць розныя фармальнасці, недахоп валюты. І таму дапамога нашых суайчыннікаў тут магла б даць асабліва добры плён. Я перакананы, што і беларускі фонд культуры, і таваарыства «Радзіма» знойдуць спосабы і сродкі, каб аддзячыць за такую самаахвярнасць, узнагародзіць яе.

Яшчэ адзін аспект — пасрэднасць абмене каштоўнасцямі. Вяртанне можа быць не набаковым, а двухбаковым. Да прыкладу, у адной з беларускіх бібліятэк знаходзіцца рукапісны матэрыял па гісторыі. Луўра, у другой — прыжыццёвыя выданні класікаў англійскай, французскай, нямецкай літаратуры. Для нас яны не ўяўляюць асаблівай цікавасці. А дзесьці за рубяжом іх, напэўна ж, шукаюць, як мы шукаем свае рэліквіі... Дык давайце выяўляць такія сустрэчныя інтарэсы і задавальняць іх!

Урэшце, настаў час гаварыць і пра вяртанне на радзіму каштоўнасцей, створаных самой эміграцыяй. Мне яна ўяўляецца вельмі разнароднай па сваёй палітычнай і культурнай арыентацыі. Побач з творамі, якія не знойдуць водгуку на радзіме, эмігрантамі пісаліся кнігі, маляваліся палотны, стваралася музыка, якія маюць мастацкую каштоўнасць.

Двухбаковы абмен мастацкімі каштоўнасцямі, вяртанне іх дзеля памнажэння нацыянальнай і агульначалавечай спадчыны несумненна будзе садзейнічаць культурнаму ўзаемаўзбагачэнню і, галоўнае, лепшаму разуменню людзей у сённяшнім трыумфным свеце. Будзе служыць разрадцы міжнароднай напружанасці, якая, на шчасце, сёння становіцца явай.

Адам МАЛЬДЗІС,
старшыня камісіі «Вяртанне»
Беларускага фоду культуры.

ВЫХАВАННЕ ГІСТАРЫЧНАЙ ПРАЎДАЙ

Зацікаўленая ўвага народа да свайго мінулага, характэрная для пераломных этапаў грамадскага развіцця, у поўнай меры праўдзіцца і ў нашы дні. Шматграннай тэме «Гісторыі народа і літаратуры. Да 70-годдзя Беларускай ССР і КНП» быў прысвечаны пленум праўлення Саюза пісьмнікаў БССР, што адбыўся ў мінскім Доме літаратуры.

Уступным словам пленум адкрыў старшыня праўлення, народны паэт Беларусі Максім Танк.

Нялёгка працэс выхавання гістарычнай праўдай, вяртанне памяці, паўната і асэнсаванасць ведаў аб мінулых стагоддзях і нядаўнім мінулым — усё гэта важнейшы клопат літаратараў, падкрэслівалася ў дакладах А. Мальдзіса і М. Мушынскага, выступленнях удзельнікаў пленума. Быў дадзены крытычны аналіз стану сучаснай прозы, паэзіі, драматургіі, літаратуразнаўства, якія раскрываюць гістарычную тэму, узаемаадносіны гістарычнай навукі, адукацыі і літаратуры. Пісьменнікі намерлі асноўныя напрамкі распрацоўкі гістарычнай тэматыкі ў сучасным літаратурным працэсе.

На парадку дня таксама — шляхі перабудовы арганізацыйна-творчай дзейнасці Саюза пісьмнікаў БССР.

ПЕСНІ РОДНАЙ ХАРАСТВО

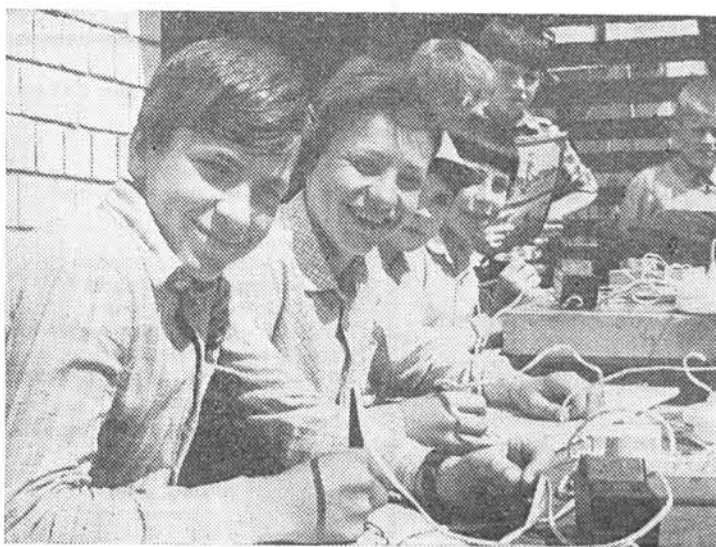
Актавая зала філалагічнага факультэта Белдзяржуніверсітэта імя У. І. Леніна, бадай, ніколі яшчэ не выбухала такім трэмам апладысментаў. Хлебам-соллю на вышываным ручніку сустракалі будучыя настаўнікі-славеснікі заслужаную арыстэтку БССР Валянціну Пархоменку разам з яе верным спадарожнікам Аляксандрам Казаном. Ініцыятарам сустрэчы стала кафедра беларускай мовы.

Духмяным водарам палескіх лугоў і ніў, вірлівымі ручаямі Гродзеншчыны і Полаччыны, жыццёвай мудрасцю часу і дасціпным перазовам маладосці патыхала ад добра знаёмых і зусім невядомых песень.

Алег Лойка заўважыў пасля канцэрта, што такая сустрэча дае для студэнта ў дзесяць разоў больш, чым любая лекцыя. Не пагадзіцца з гэтым цяжка. Беззапаветная любоў да роднай песні, мілагучная беларуская мова, якой свабодна і натуральна валодаюць артысты, шчырасць і сардэчнасць думак і разваг на працягу амаль дзвюх гадзін сустрэчы-канцэрта — усё гэта знайшло самы гарачы водгук.

Зацікавіліся спявачкай і супрацоўнікі навукова-даследчай лабараторыі беларускага фальклору і дыялекталогіі, якія прапанавалі для яе рэпертуару некалькі невядомых мелодый народных песень, запісаных у розных кутках Беларусі.

М. ПРЫГОДЗІЧ.

НІХТО
НЕ ЎСЕДЗЕЎ
У ХАЦЕ

Бадай, у гэтую майскую нядзелю ў Пакалюбічах ніхто — ні стары, ні малы — не ўседзеў у хаце. З самай раніцы да мясцовага Дома культуры пачалі пад'язджаць аўтобусы. А ў іх госці і ўдзельнікі маючага адбыцца свята са Старых Цярэшкавічаў, з калгаса імя Урыцкага, з Гомеля і з Мінска. Неўзабаве вёска напоўнілася гаманлівай дзятой — удзельнікамі самадзейных мастацкіх калектываў.

Вялікую і разнастайную праграму фальклорна-літаратурнага свята «Цудоўная краіна Несцераўка» адкрыў герой беларускіх народных казак Несцерка. Яго ролю выконваў рабочы Гомельскай мэблевай фабрыкі В. Окунь. Потым — сустрэча з пісьмнікамі і паэтамі. У госці да сваіх юных сяброў прыехалі В. Габееў, Н. Шклярава, В. Ткачоў, Э. Усціновіч, Т. Мельчанка. З традыцыйнымі народнымі песнямі і паказам абрадаў Гомельшчыны выступілі ўдзельнікі народнага хору Пакалюбічаў і дзіцячы фальклорны тэатр «Сонечныя зярняты» вёскі Краснае.

Спадабаліся вясковым і танцы, прыпеўкі, гульні ў выкананні гурткоўцаў Гомельскага раённага Дома піянераў і школьнікаў. Аматыры тэатра маглі ўбачыць тут выступленне ляльнага тэатра са Старых Цярэшкавічаў, прыняць удзел у літаратурным балі. У завулку Мастакоў можна было атрымаць у падарунак малюнак, а на вуліцы Майстроў — паназіраць, як дзеці працуюць з дрэвам, саломкай, глінай.

Увесь дзень над вёскай гучала музыка, а гаспадар свята Несцерка пацяшаў народ сваімі байкамі. І малыя, і дарослыя весяліліся ад душы: гушталіся на арэях, прымалі ўдзел у гульнях і конкурсах.

НА ЗДЫМКАХ: у час свята; удзельнікі гуртка тэхнічнай творчасці Пакалюбіцкай сярэдняй школы А. ПАРХОМЕНКА і В. АЛЕЙНІКАЎ; удзельнікі драмгуртка з вёскі Яроміна; выстаўка на вуліцы Майстроў.

Фота С. КРЫЦКАГА.

крынічка

Уладзімір КАРАТКЕВІЧ

ЖАБКІ І ЧАРАПАХА

На беразе маленькага ляснога возера-балотца разгарланіліся, разышліся і наладзілі канцэрт жабы. Церушы ў іхнія галоўкі цёплы дожджык, свяціла праз яго сонца. Весела было жабкам—вось яны і спявалі.

І тут прыплыла пратоккай з такога самага суседняга балотца-возера вялікая балотная Чарапаха. Жыла яна адна, вынырнула, напалову вылезла на бераг і ўся аж зморшчылася ад асалоды. Надта добра спявалі жабкі.

— Жабкі-жабкі, дзень добры.

— А ты што за цудаюда?—спыталі жабкі.

— Я Чарапаха.

— Бачыць такое не бачылі, чуць гэтае не чулі. Значыць, не можа цябе быць.

— Ды ёсць жа я,—сумна сказала Чарапаха.—І як жа вы добра спяваеце! Паўтарыце, калі ласка. Проста салаўі.

— Можа, — сказалі ўлешчаныя жабкі.

— Ку-ма, кума.

Бор-ршчык в-вар-рыла. Выдатна, — сказала Чарапаха.—Выключна.

— Бур-ракі, бур-рак-кі, Бур-ракі-кі-кі-кі.

У Чарапахі—аж слёзы з вачэй, так хараша спявалі жабкі.

— Жабкі-жабкі, прыміце мяне ў свой хор.

— А ты спяваць умееш?

— Не. Я слухаць люблю.

— Дык слухай. Здалёк. Ці прывядзі сястру, якая ўмее.

— І яна не ўмее,—сумна сказала Чарапаха.—Мы, чарапахі, не ўмеем спяваць. Голасу нам не дадзена.

— Дык нашто ты нам тады?—спыталі жабкі.

— А слухаць вас хто будзе? Хваліць?

— Нас і так усе чуюць. І ўсе хваліць.

— Ну і я ціхенька сядзела б ды хваліла,—сказала добрая і разумная Чарапаха.

— Дык ты, можа, яшчэ нешта ўмееш?—спытала Галоўная Жаба ў хоры, якая аж дзюмулася ад важнасці.

— Плаваць умею. Ныраць.

— Гэта і мы ўмеем. А сканаць умееш?

— Не,—уздыхнула Чарапаха.

— Нічога ты не ўмееш... А мы яшчэ нясем ікру. Жабурынне.

— Я замест яе яйкі нясу,—сказала Чарапаха.—Вялікія.

— Ф-фу,—сказала Галоўная,—яйкі... Ну, паспрабуй усё ж заспяваць.

І Чарапаха зарышела.

— Сведзіць мясячык з гары На глыбокія віры.

На шчытах у чарапах Сіняе святло гарыць.

— Слова нішто сабе,—сказалі жабкі,—але ж голас? Бр-р-р!

— Дык я вам—слова, а вы б—спявалі.

— Слова ў нас не горшыя. Самі прыдумалі:

Што вар-рыла, кум-ма, кум-ма?

Боршч, бор-шч, бур-ракі.

— Добрыя слова,—сказала Чарапаха,—але галасы ў вас лепшыя.

— І што гэта за «шчыты ў чарапах»?—спытала Галоўная Жаба.

— А вось тое, што на мне.

— Гэта карычневае?—усхвалялася жаба.—Гэта брыдкае? Ну не. Мы вось такія прыгожыя. Зялёныя. Вліскучыя Як лакаваныя.

— Жывыя, — сказала Чарапаха,—усе прыгожыя.

— А чаму гэта брыда завецца шчытом?—спытала Маладзенькая Жаба.

— Яна цвёрдая.

— Няўжо-о? Во-ой! Быць не можа.

Самая смелая з жабак падплыла асцярожна і дакранулася да панцыра лапкы.

— Вой! Яна ж як жалезная!

— Ну і што?—сказала Чарапаха.

— Цвёрдая!.. Голасу не мае!..

— Усё роўна вы мне падабаецца. Спяваеце прыгожа. Мне адной сумна.

Але жабы ўжо разышліся:

— Жалезная жаба,—зарагатала самая насмешлівая.

— А мы мяккія жабкі. Зялёныя.

— Жалезная! Гы-гы-гы! Чарапаха пачала крыўдаваць:

— Кожная жывёла—розная. А я—карысная.

— І мы карысныя... А ў цябе голасу няма... Карычневая...

— Жаба ў танку,—партавала насмешніца.

Пакрыўдзілася бедная Чарапаха, нырнула і наплыла ў пратокку, а пасля ў сваю азырынку. А жабы, глядзячы на яе бурбалкі, зноў завялі сваю валынку з катрынкай:

— Бур-ракоў не было—Бр-ручкі навар-рыла...

...Ну і што? І ці добра гэта атрымалася? Тут сабе жабкі весела спяваюць дурныя словы добрымі галасамі. А там Чарапаха, што не мае голасу, але ведае добрыя словы, ляжыць сабе пад вадой, над святлом месяца, пакрыўджаная і адна-адзіночкая.

І нашто, калі ты зялёны і мяккі, ляць таго, хто карычневый і цвёрды? Ты вось ходзіш на дзвюх нагах, а кот—на чатырох. І няхай сабе.

Дрэнна вы зрабілі, жабкі. Ану, марш адразу ж у Чарапахі прабажэння прасіць, перапрашаць яе.

А ты зараз кладзіся спаць, бо жабы будуць перапрашаць Чарапаху аж да раніцы. А пасля прыйдуць да нашых дзвюрэй. І раніцай, калі працнешся, тата або мама, бабуля або дзед раскажуць табе, даравала жабам Чарапаху ці не.

Вось і прывінеў для школьнікаў апошні звон. Скончаны яшчэ адзін клас. Наперадзе лета і доўгія — аж тры месяцы — канікулы. Фота У. БАСЬКО.

Адам РУСАК

ВЯСНОЙ

У птушыным зводным хоры — Перабівы, Пераборы!

ДО—адна з тых першых нот, Што выводзіць сам удод.

Ноту РЭ — снягір бярэ.

Ноту МІ — бярэ чыранка.

Ноту ФА — бярэ аўсянка.

Ноту СОЛЬ — бярэ шчыгол.

Нота ЛЯ — у салаўя.

Нота СІ — у жаўрука, Самародка-спевака.

Так пье птушыны хор.

Аж звяніць зарэчны бор!

Пятро СУШКО

ЧМЯЛЁВА ГУШКАЛКА

Над палянкаю лятаючы, Верасовы мёд збіраючы,

Прытаміўся

Чмель-бухмацік,

Захацеў

Крыху паспаці.

Апусціўся

Чмель на кветку,

Задрамаў там неўпрыкметку.

Ну, а кветачка лагодная

Ціха

Чмеліка пагойдвае.

Сняцца сны яму

Чароўныя,

Сняцца соты,

Мёду поўныя.

Галіна КАРЖАНЕЎСКАЯ

КАЛІ Ж ЯВЛЫЧКІ

Май прыйшоў.

Дзівосны пах.

Квецень белая ў садах.

Добра нам у пенным моры.

Толькі ж вішанькі не скара.

Толькі ж яблычкі — калі!

Ані знаку на галлі.

Ад палёстка і да плода

Лета цэлае ў прыроды.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ

КАЛЯ ФАНТАНА «ХЛОПЧЫК НА ДЭЛЬФІНЕ»

Скача хлопчык на дэльфіне
З вадзяным бічом,

Хвацкі звер на дно не скіне
Смелае хлапчо.

Пырскі веерам агністым

Падаюць на твар,

А на шыі звіс маністай

Кропелек янтар.

Дык імчы, дэльфіне, імкніся

Між кіпучых хваль!

Гэй, ляці, маленства, рвіся

У люстраную даль.

Іван СІНЯУСКИ

ЗЯЛЁНАЯ ХМАРКА

Так вялося здаўна: кожны першакласнік на школьнай алеі павінен быў пасадзіць дрэўца.

Сяргейка прынес два дрэўцы: яблыню і вішаньку. На-стаўніца сказала пасадзіць яблыню. Сяргейка пасадзіў.

— А што рабіць з вішанькай?—спытаў ён.

— Кінь ты яе,—параіў хтосьці з вучняў.

Паглядзеў Сяргейка на вішаньку. Была яна невысокая, як і сам ён. І галінкі без лісця, яшчэ толькі ў пупышках. Карэньчыкі густа перапляліся, нібы тая сетачка. Пашкадаваў Сяргейка вішаньку. «Кіну, дык яна ссохне,—падумаў ён.—Не, трэба пасадзіць».

Дома ён узяў рыдлёўку, выйшаў на вуліцу і на ўзгорку, каля паркана, выкапаў ямку. Пасадзіў у яе вішаньку, паліў вадою.

Убачыў вішаньку Сяргейкаў дзядуля, сказаў:

— Марная твая праца, унучак. Зломіць хто-небудзь.

Сяргейка і сам думаў: мабыць, не месца тут, на вуліцы, дрэўцу. Але кожны дзень паліваў. А каб часам не зламаў вецер, убіў у зямлю калок і прывязаў да яго вішаньку.

Мінуў тыдзень, другі... Вішанька стаяла. Людзі абміналі яе, ніхто і галінкі не зламаў. А ў адну вясновую раніцу яна прыбралася ў лісце, стала падобнай на зялёную хмарку. І Сяргейка з палёгкай уздыхнуў:

— Будзе жыць мая хмарка!

ЗАГАДКІ

Двое водзяць,

Двое носяць,

Двое трымаюць,

Калі што спаймаюць.

[Вочы, 'гор', 'ру']

Даўганосы, даўганогі, пры-

ляцеў з далёкай дарогі.

[б'сцэ] [b'scye]

Іх сарваць хацелі —

Кветкі ўзялі.

Гэта былі...

[м'ял'е] [m'yal'e]

Падыходзіць к дому стала,

з неба сонейка украла.

[нон] [non]

Бачылі, за хатаю

Ён зямельку кратае,

Точыць агарод?

Ну, вядома, —

[лодн] [lodn]

Яшчэ загадка:

У дрэве — хатка,

Арэшкаў — горка.

Гаспадыня —

[еж'дэвэ] [ezh'deve]

СМЯШЫНКІ

— Мама, ты была дзяўчынкай?—пытае сын у маці.

— Была.

— І ў школу хадзіла?

— Хадзіла.

— А з кім жа я дома заставаўся?

Маленькі сын прынес дадому чарапаху.

— Навошта яна табе? — пытаецца маці.

— Хачу правесці, ці праўда, што ча-

рапаху жыве дзвесце гадоў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 905